

DAGSINS MEINING

Fiskivinna, aling og olja

Hetta er heitið á eykblað, sum Sosialurin gevur út í dag. Blaðið, ið er uppá 56 síður, verður m.a. gjørt í sambandi við, at Oljvinnufelagið skipar fyri oljuráðstevnu í Norðurlandahúsinum. Vit hava í sama viðfangi valt at hyggja nærri at teim báðum verandi og mest týðandi vinnunum í Føroyum, fiskivinnuni og alivinnuni.

Hóast hesar vinnur sum so ikki hava nakað beinleiðis við hvørja aðra at gera, eru tær tó saman sjálvur ryggurin í okkara búskapi. Fyrst og fremst fiskivinnan á sjógv og á landi, síðani alingin, sum – hóast sínar barna/byrtunarsjúkur – stendur fyri týðandi parti av samfelagsinntjeningini. Aftrat hesum báðum kemur so oljvinnan, ið ætlandi verður eitt nýtt búskaparlígt bein hjá samfelagnum at standa á. Vit siggja longu nakað av virksemi men mugu tó vísa tol, til fleiri brunnar eru boraðir. Sambart nýggjum korti, sum Sosialurin hevur latið gera í samstarvi við Statoil, verða tað boraðir ikki færri enn 11 kanningarbrunnar í føroyskum og bretskum øki komandi árin. Hetta er ikki so lítið, tað hugsað verður um, at talan er um eitt nýtt øki. Á oljuráðstevnu í Norðurlandahúsinum fara fyrstodufeløgin at greiða frá, hvar vit/tey standa í oljuleitingini. Og kunnu vit rokna við, at tey fara at biðja føroyingar hava tol, tí oljuleiting er ein langtíðartilongd.

Av serligum áhuga er eisini samrøða við kanadiskan granskar. Nú fiskastovnar minka og hvørva standa fiskimenn og fiskifrøingar og havfrøingar spyrjandi. Fiskimenn siga, at tað er náttúran, sum skapar góðar og ringar árgangir og harvið góðan og ringan fiskiskap. Fiskifrøingar og aðrir granskarar siga, at hetta er ikki so einfalt. Ovurveidda hevur stóra ávirkan á stovnarar, men tað hava broytingar í havumhvørvinum eisini. Fyri at skilja hesi viðurskipti betri verður roynt at byggja upp modell, sum kann siga, hvussu eitt nú veður og vindur eina staðni á klótuni kann ávirka gróður og framleiðslu eitt annað stað osfr.

Allastaðni leita granskararnir eftir svarum fyri harvið at vita, hvussu tann besta stovnsrøktin skal skipast. Torført er at finna slík svar á teim stóru hovunum, og tí seta vísindamenn nú kikaran á tað litla Føroyaøkið, sum er ein lukkað skipan. Ber til við at granska hesa litlu men sera livandi vistskipan at finna svar uppá nógvar av ivaspurningunum, so kann henda vitan brúkast í altjóða høpi. Tað kann uppá longri sikt vera við til at skapa stórra forstáðis millum vinnu, granskning og myndugleikar, soleiðis at vit neyvari vita, hvussu nógvar kann veidast, nær ringir árgangir eru á veg orsakað av broytingum í havumhvørvinum osfr.

Føroyaøkið er at meta sum ein litil rannsóknarstova og kunnu vit fáa serkon aðrastaðni frá at arbeiða saman við okkara granskarum, ber kanska skjótari til at finna út av, hvussu tingini hanga saman. Og tað vil hava við sær betri ráðgeving.

Sosialurin

Sosialurin

Stovnaður: 1927

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo

Blaðstjóri: Eirikur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo

Figgjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo

Marknaðarveid: lysing@sosialurin.fo

Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo

Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Blaðfólk:

Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Heri á Rógvi heri@sosialurin.fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solbj Eliassen solbj@sosialurin.fo
Jón Brian Hvítfeldt
jonbrian@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Ingi Rasmussen ingi@sosialurin.fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:

Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jens@sosialurin.fo

Regin Eikhólm

At sjónleikur sum list kann kveikja hugin og vísa á gongdar leiðir í annars torrongdum og tabuløgðum loynistiggjum, eru teir tveir seinastu sjónleikirnir hjá Grímu: Ginusøgur og List gevandi dómir um, og sum vit øll kunnu læra nógv av.

Ginusøgu leikurinn

Kontroversiell Ginusøgu sjónleikurinn - leikur av trimum ginuumboðum - hevur gingið fyri fullum húsi bæði í Havn, Fugla-firði, Skopun og annars runt um í Føroyum. Áður tabulagdi ginu-sfæru-existensurinn verður í vælleikta leikinum bevestigjörður í hugaheimi áskoðarans, sum fær innlit og harvið møguleika fyri at kunnu virka aktivt og frælst í egnari óheftari stöðutakan innan økið.

"Ein kensla, sum er ein passiv stöða, heldur upp at vera ein passiv stöða, so skjótt sum vit gera okkum eina týðiliga idé ella hugmynd um hana," (Spinoza í Ethica 1677), ella við øðrum orðum so er reelt innlit ein fortýtt fyri frælsi á ókinum.

Í einum døgum vóru ginuumboð brennd á báli, um tær torðu at gera vart við seg, men hesaferð vóru tað tær, sum festu í okkum. *Kært barn har mange navne*, og Ginusögurnar eru onki undantak í so máta. Ikki færri enn 41 systirnøvn hava tær funnið til ginu, og helst verður okkurt teirra at finna í næst útgávuini av orðabókini. Hetta er eisini kærkomið, tí føroyska orðabókin frá 1998 er sera korg á ókinum. Á síðu 891 stendur enn tað hjá kvinnu og manni at hava samanfallandi navn.

Í einum leikbroti verður beinraki sagt, at "*Vit vita øll, at list er ikki sannleiki. Listin er ein lygn, sum fær okkum at fata sannleikan, í øllum forum tann sannleikan vit hava møguleika til at skilja.*" (Pablo Picasso). Hetta er ikki meint sum nakað ummæli, men heldur ein roynd at vísa á at om-anfyri nevndu sjónleikur sum list er mennandi fyri okkara dialektisku sjálvsuppfatan og gevur áráði til meiri sjálvstøðugt og tilvitandi at taka stöðu í lívsins ymisku viðurskiptum. Sjónleikur sum list stimbrar og uppbyggir, meðan sjón-

Leikurinn List

Leikurinn List er annarleiðis. Har er tað ein uppgerð millum triggjar vinnmenn um ein hvítan málning, sum ein teirra hevur ognuð sær fyri ein sera hogan pris. Teirra ymiska fatan av málninginum og hvat list er, setir teirra gamla vinarlag uppá ein harðan próva. Uppgerðin teirra millum er bersøgn og inniheldur alt frá eirindarleysari egoistiskari sjálvsuppfatan til eltiblóðu samleika, sum verður meistarliga væl lýst av teimum trimum mannligu leikarunum. Flestu okkara munnu kenna seg aftur í onkrum av tí sum fer fram á pallinum, og helst fylgir einhvør hugfrøðislig spegilsmynd við okkum heim.

Í einum leikbroti verður beinraki sagt, at "*Vit vita øll, at list er ikki sannleiki. Listin er ein lygn, sum fær okkum at fata sannleikan, í øllum forum tann sannleikan vit hava møguleika til at skilja.*" (Pablo Picasso).

Hetta er ikki meint sum nakað ummæli, men heldur ein roynd at vísa á at om-anfyri nevndu sjónleikur sum list er mennandi fyri okkara dialektisku sjálvsuppfatan og gevur áráði til meiri sjálvstøðugt og tilvitandi at taka stöðu í lívsins ymisku viðurskiptum. Sjónleikur sum list stimbrar og uppbyggir, meðan sjón-

leikur sum politisk list ella demagogi niðurbrytur og einsrættar.

Sjónleikur sum politisk list ella demagogi

Síðani 1998 hevur ein einmansleikur við eyðsýndari politiskari list ella demagogi verið spældur á okkara heimliga politiska palli.

Hesin politiski einmansleikur tekur stöði í tí stagneraðu og einföldu uppfatningini av uppgerðini millum Føroyar og Danmark í tíðini beint eftir seinna heimsbardaga. Í leikinum skulu Føroyar strax loysa frá Danmark, og stovna sitt egnu fría, frælsa, óhefta, uttanveltaða, neutrala, solidariska, autonoma og fríða Frælsisríki Føroyar. Við hjálp av liviligum útjára-stuðuli, øktum effektiviteti og kanska olju skal ríkið vera sjálvfíggiandi, og allir føroyingar skulu fáa eitt betri og víðiliga lív.

Men ein myta er sum sigur, at ein sambandsdreki liggur og bølir yvir frælsis-skattinum á gáttina inn í Frælsisríkið og forðar fyri tí nýggja ríkinum. Varaløgmaður var tann fyrsti til itøkliga at gera eina roynd at vísa á sambandsdrekan, tá hann skrivaði bókina: "Myten om rigsfællesskabet" (2000).

Í síni ótroytuligu roynd at gera av við sambandsdrekan eydnaðist tað um-siðri varaløgmanni at særa drekan, men onki frælsis-gull varð funnið. Tað vísti seg seinni, at mytan um sambandsdrekan var ein hvørvisjón, sum varaløgmaður hevði havt, tá hann sá vælferð Føroya fólks í drekahami.

Intentió og veruleiki

Samanbera vit intensiónirnar í politiska einmansleikinum frá 1998 við veru-

leikan, so er stórur munur á. Leikurinn skuldi eftir ætlan geva eitt stórt yvirskot (frælsisgullið), men frá 1. januar 2002 hevur leikurinn givið eitt árligt hall uppá 366 mill. krónur, sum Føroya fólk nú skal gjalda. Hetta er ein stór byrða at leggja á Føroya fólk minni enn 10 ár eftir at landi figgjarliga kollsilgdi, og enn hevur multipla milliardalánið hangandi yvir sær, alt meðan varaløgmaður dusar sær við fastfrystu restini av blökkinum hjá "særða sambandsdrekanum", 600 mill. krónur árliga.

Tær 366 mill. krónur, sum varaløgmaður lat bløða burtur, høvdu annars verið hentar nú figgjarlógin 2003 er fyri, og figgjartrot er á bæði einum og øðrum. Henda upphædd hevði eisini rokkið til ein nýggjan Smyril ella eina norðoyar tunnil hvørt ár ella fyri tað eitt nútímans vælútgjort sjúkrahús. Og nú hava vit ikki ráð at keypa innmat fyri 50 mill. krónur til nýggja sjúkrahúsið í Havn, sum helst kemur at standa tómt í árávis.

Politiskur effektivitetur

Hóast lykklarorðið í politiska leikinum er effektivitetur, so eru útreiðslurnar til almennu fyrisitingina síðani 1998 meir enn tví-faldaðar. Samanbera vit Løgtings- og Landsstýris-manning við tilsvandandi í Danmark eftir fólkatalinum, (Danmark hevur um 100 ferðir fleiri fólk enn vit), so er heldur ikki nógvar at heinta har í effektiviteti. Okkara 32 lögtingslimir svara til, at Fólkatingið skuldi havt 3.200 limir, men tað klárar seg við 179 limum. Okkara landsstýri hevur 9 limir, og tað hevði

Framhald á síðu 9

VIÐMERKINGAR

Nær er sjónleikur list og nær er sjónleikur politisk list ella demagogi?

Lýsingar

Freistir:	Textslýsingar	Størra lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størra lýsingar, sum nógvar arbeiði stendast av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettum freistir. Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:

Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.

Innsent tilfar

Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðslan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.